

Purvīša balvas eksperte Astrīda Rogule: māksliniekiem dažkārt pietrūkst veselīgas nekaunības

Prestižākais mākslas apbalvojums Latvijā – Purvīša balva tiks pasniegta jau februārī. Ikvienam māksliniekiem bija iespēja parādīt, uz ko viņš spējīgs, lai eksperti novērtētu šo veikumu. Lai saprastu, kāds tad ir mākslinieku ieguldījums, uz sarunu aicinājām Purvīša balvas eksperti, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja laikmetīgās mākslas kolekcijas glabātāju Astrīdu Roguli, kura pastāstīja, kā vērtē šī gada Purvīša balvas nominantus.

Kādas ir 2013./2014.gada Purvīša balvas nominantu aktuālākās mākslas tendences?

Manuprāt, šis pārskata periods neiezīmē kādas īpašas tendences. Uzskatu, ja mākslas darbs ir labs, tad tas ir aktuāls vienmēr. Mākslā notiek viss, tā tas ir bijis, kopš māksla ir pastāvējusi. Mūsu mākslas uztveri un izpratni bieži vien ir kropļojuši mēģinājumi sistematizēt, hronologizēt un ielikt stilu un virzienu rāmjos.

Ja kāds mākslas darbs neatbilst mākslas zinātnē vai kritikā vispāratzītam stilam vai virzienam, tam ir bijis grūti sevi pierādīt, jo mākslas darba komunikācija uzlabojas, ja tam piekar vienu vai otru "birku".

Vai esat novērojusi, kā ir mainījies nominantu izteiksmes veids? Vai ir nākuši klāt kādi savdabīgāki izpausmes veidi, kas agrāk netika novērtēti?

Paldies šim laikam, kas neierobežo mākslinieka izteiksmes veidu. Vienīgā problēmu, kuru es saskatu kā muzejniece un laikmetīgās mākslas kolekcijas glabātāja Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, ir tā, ka mākslas darbi sāk iegūt teātrim tik raksturīgo "pārejošā brīnuma" burvību.

Mākslinieku "autortehnikas" un dažādu elektronisku līdzekļu un lietojumprogrammu pielietojums rada apdraudējumu, ka, ja tehniskais aprīkojums netiks nākotnē ražots vai nebūs rasts aizstājējs kādai programmatūrai vai datu nesējam, mākslas darbs vairs nebūs eksponējams, un nākotnes skatītājs par to uzzinās tikai pastarpināti.

Kā vērtējat kopējo nominantu paaudzi?

Tie ir lieliski mākslinieki – personības, kuras ir spēku zenītā. Var jau teikt, kāpēc vieni un tie paši uzvārdi, bet tas ir fakts – viņi pašlaik ir vislabākie. Nezinu, vai to īsti var nosaukt par paaudzi, tās drīzāk ir spožas individualitātes, kuras nevar apvienot ar paaudzi raksturojošām noteiktām iezīmēm

Vai starp Purvīša balvas nominantu darbiem jūtams kāda žanra pārākums? Vai kāds no mākslas žanriem netiek aizmirsts?

Mākslinieks rada mākslu, nevis domā - kādā, diez, žanrā es tagad strādāju, vai kādu neesmu aizmirsis? Es domāju, ka arī mēs kā pašreizējā mākslas procesa vērtētāji, nešķirojam mākslu žanros: 25% klusā daba, 25% anomālija, 10% batālija...

Kā vērtējat mākslinieku pieeju problemātisku jautājumu atspoguļošanā?

Ikviens mākslas darbs risina kādu autoram nozīmīgu jautājumu – formā, kompozīcijā, krāsā vai izjūtā. Ja Jūs šo jautājumu uzdodat, lai noskaidrotu, vai saturs saistīts ar kādu sociālu, politisku, ekonomisku problēmjaudājumu risināšanu, tad atkal jāatgriežas pie pamatjautājuma, vai māksliniekam tas ir jādara? Protams, šie jautājumi tiek risināti, bet katra mākslinieka individualitātei atbilstoši.

Ikviens no mums uz notiekošo pasaulē reaģē atšķirīgi – vieni skaļi, citi pārdzīvo sevī. Tieši tas pats notiek mākslā. Piemēram, Andra Brežes darbs "Ievads putnkopībā" bija lielisks piemērs, kā 1914. gada Pirmā pasaules kara ekspozīcijai veltīts darbs kļūst par diskutējamu aktualitāti.

Vai ir kāda aktualitāte, kas mākslinieku darbos tiek atspoguļota sevišķi bieži?

Vienīgā aktualitāte, kas piemīt labam mākslas darbam – caur autora prizmu projicēt šo laiku.

Vai ir kādas lietas, ko nominanti savos darbos nav ielikuši, bet skatītājiem un mākslas kritiķiem to būtu bijis svarīgi redzēt? Kā pietrūkst?

Dažkārt pietrūkst veselīgas nekaunības. Bet mēs jau esam latvieši.